

Ս. ԳՐԱԿԱՆ

ՅԵԹԱՆՈՍԱՑ ԱՌԱՔԵԱԼԸ

ԳԼՈՒԽ ՏԱՍՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ

Երուսաղէմի առաքելական ժողովէն յետոյ, Պօղոս ուղեց որ Բար-Նաբաս իրեն ընկերանայ, միասին այցելելու իրենց քարոզած վայրերը, Հաստատուն հիմերու վրայ դնելու Համար առաջին ճամբորդութեան նրաւաճումները, ինչպէս նաեւ Հանդիպելու ի Քրիստոս շահուած եղբայրներուն: Բար-Նաբաս սիրով ընդունեց հրուէքը, սակայն փափաքեցաւ որ երկրորդ այս ճամբորդութեան իրենց հետ ըլլայ նաեւ իր քեռորդին Յով-Հաննէս Մարկոսը: Պօղոս մերժեց իր բարեկամին այս խնդրանքը, որուն այնքան բան կը պարտէր: Ձէր ուղեք իր հետ ունենալ տեղեկատու մը այն անձերու կողմէ, որոնք զիրք բռնած էին իր գէժ Երուսաղէմի ժողովին մէջ: Մարդ մը՝ որու հոգին տակաւին պատրաստ չէր առաջ նայելու, որ նոր վարդապետութիւնը հրէական աւանդութիւններով եւ մտայնութեամբ կ'ուղէր Հասկնալ միայն եւ չունէր անհրաժեշտ պատրաստութիւնը առաքելութեան, Հլու պիտուոր ըլլալու գերագոյն Զօրավարին որ կը յաջողցնէր իրենց յաղթանակները:

Այս մերժումը անձնական նկատումներէ չէր բխեր, հակառակ որ ան կը յայտնուէր մարդու մը նկատմամբ, որ յետոյ պիտի ըլլար հեղինակը երկրորդ առաւարդին եւ օգտակար գործակալը Պետրոսին: Տարինը վերջ, Հոռոմի իր բանտարկութեան միջոցին, Պօղոս պիտի գրէր Կողոսացիներուն, թէ Մարկոս, Բար-Նաբասի քեռորդին, իր ողջոյնները կը զրկէր իրենց եւ կը պատուիրէր որ եթէ գրուի ըլլար, լաւ ընդունակութիւն ընէին իրեն: Նոյնիսկ մինչեւ իր վերջին բանտարկութիւնը, Մարկոսի պատկերը տակաւին կը մնար թարմ իր յիշողութեանը մէջ, երբ կը գրէր իր Տիմոթէոս աշակերտին որ իր քովը պահէ դաշն, որովհետեւ ան պիտանի ուժ մըն է առաքելական գործին համար: Հետեւաբար անձին բարդաւաճումը

եւ ուրացումը երկու անհաշտ եւ անջատ իրողութիւններ չէին իրեն Համար, այլ զոյգ երեսակները մարդոց Հանդէպ ցոյց տրուած ընթացքին: Անիկա եռանդուն գործակիցներ կ'ուղէր երկնքի արքայութեան Համար, որ անպամ մը արօրի մաճին ձեռք դնելէ վերջ, ետ չնայէին: Կրնար ներքի ամէն յանցանքի եւ թերութեան, թայց բնաւ չէր ուղեք գործ ունենալ խանդավառութենէն պակաս մարդոց հետ:

Բար-Նաբաս իր կարգին չուղեց ընկերանալ Պօղոսին, առանց Յովհաննէս Մարկոսի: Պօղոս չ'իրաւորուեցաւ սակայն:

— Եղբայր իմ Բար-Նաբաս, արեց քաղց-բօրէն, երկուքս ալ ծառաներ ենք Նոյն Տիրոջ, պատրաստ երթալու հոն ուր Ան ուղղէ մեր քայլերը, միասին կամ առանձին: Աստուծոյ կամքը մեզի իրարու բերաւ, այժմ կը բաժնէ մեզ իրարմէ, սակայն օր մը նորէն կրնանք զալ իրարու, որովհետեւ յոյր ճամբաները Տիրոջ կ'առաջնորդեն:

Յետոյ երկու բարեկամները գրկախառնուեցան եւ արցունքոտ աչքերով բաժնուեցան իրարմէ: Բար-Նաբաս իր քեռորդին հետ մեկնեցաւ Կիպրոս, իր ծննդավայրը: Տիրոսն քնաց Անտիօք, Համալքի գործերու յանձնաձման Համար:

Պօղոս իր հետ առած Եփեսոս, Անտիօքէն նաւով մեկնեցան Տարսոս, առանց սակայն հոն կանգ առնելու, չարունակեցին իրենց ճամբան Տաւրոսեան լեռներու վրայէն դէպի Կիլիկիան Դուռները, եւ տաժանեյի ճամբորդութենէ մը յետոյ, ձիւնի եւ բուքի ներքեւ, Հաւան Իկոնիոս, ստուած ու ջախջախուած ամբողջովին: Բարեկամները կարօտագին զուրկուբանքով զիմաւորեցին զիրենք եւ անոնց շտաբային ամէն խնամք: Իրիկուան դէժ Հաւատացեալները եկան չըջապատելու Պօղոսը որ հիւանդ պառկած էր իր մահիւնէն մէջ եւ ուրախացուցին զիրքը սրտապն-

դիչ լուրերով: Հաղորդեցին թէ իրենց ցահած սերմերը լաւ արդիւնք էին տուած, թէ օրէ օր դարձողներու թիւը կ'անհր, ստուարացնելով զբխտոնեայ համայնքը եւ թէ հին վէճը հրեաներու եւ հեթանոսներու միջեւ այլեւս ժողովուած էր: Պօղոս լսելով այս բաւորը մանուկի մը պէս կ'արտասուէր արտախուժեմէն, եւ փառք կուտար Աստուծոյ, եւ դաժնեբուն համար: Բոլորն ալ զարմացած էին ու սիրելի Բար-Նաբարը իրեն չէր ընկերանար: Բոլորի մտածումին մէջ տակաւին թարմ էր առդ զեղուղէչ եւ զանդրահեր երիտասարդը, դոր հեթանոսները Տիոս կարծեր էին: Պօղոսին աչքերը լեցուեցան արցունքով, սակայն մնաց լուռ: Խղուած բարեկամութեան կսկիծը վէրքի մը պէս կը կուտար իր ներսը: Հիւրընկալներու բացառիկ վերաբերմունքն ու սէրը կարճ ժամանակուան ընթացքին վերադառնիլ տունին Պօղոսին իր քայքայուած առողջութիւնը:

Իկոնիոնէն մեկնեցան Տերպէ, նոյն ընտանիքի գէմքերը եւ ուրախութեամբ ճառագայթող նայուածքներ: Հոս զինքը ուրախացնող պարագաներէն մին՝ տեղացիներու դուքն էր Լիւստրացի երիտասարդ Տիմոթէոսի մասին որ յանձնարարուած էր Պօղոսին իր բացակայութեան հոգ տանելու նորարոյս համայնքներէն: Բոլորը երախտագիտութեամբ կը խօսէին այս համեստ եւ շնորհալի երիտասարդի մասին, որ առաքելաներու բացակայութեան եկած էր իրենց յաճութիւն, խօսած սինակրիկ մէջ եւ արտադրած զերեք եկող Մեսիայի ստուգութեամբ ու հաւատքով: Պօղոսը սիրտը կը յորդէր իրերկրեանքին, լսելով այս բոլորը իր սիրած երիտասարդի մասին: Ինչպէ՞ս կրնար մոռնալ զայն, ան որ իր հրեշտակային ներկայութեամբ հասած էր փրկելու զինքը սոսոյժ մահէն, երբ քարկծուած ինչպէ՞ս էր իր արեան ճապաղիքին մէջ: Ինչպէ՞ս նաեւ խնամք ներս անոր մօրը՝ որ շարժմանով դարձանաւ իր զինքը իր յարկին տակ, զերծ օտարոտի եւ թշնամի աչքերէն:

Երբ Պօղոս եւ Շիլան Լիւստրա եկան, Տիմոթէոսի մայրը որ հիւանդ անկողին էր, ոտքի ելաւ եւ սինակրի գնաց զինքը զիմարելու, ուրախութեան արցունքներով: Ան իր երախտագիտութիւնը յայտնեց Պօղոսին

այն շնորհին համար որ ցոյց տուած էր իր տղուն նկատմամբ: Իր միակ փափաքն էր որ այս աշխարհէն լիմեկնած տեսնէր իր զաւակը Արարհամի ուխտին մէջ՝ նման միւս հրեաներուն: Ուրախ էր աթմ եւ երջանիկ, որ ան Մեսիային կը ծառայէր:

Պօղոս կը նայէր իր զէմը կեցող յուզումնահար երիտասարդին որ աչքերը դետին խոնարհած կը մնար անխօս: Ան ոչ միայն հոգիով ու մտքով, այլ նաեւ Փիղիքականով ամբողջ էր, նախանձի հրաւիրելու չափ լաւագոյն մարդիկները: Պօղոս կը դիտէր երիտասարդը եւ իր հոգին կը լեցունէր հրեմտանքով: Կ'զարթէր Աստուած կը զրկէր զայն օժանդակ ըլլալու իրեն իր նախախնամական զործին մէջ: Յետոյ Պօղոսը իր մօտ նստեցուց Տիմոթէոսը եւ անոր աչքերուն մէջ նայելով հարցուց.

— Ըսէ ինձի տղաս, ինչպէս կրցիր զալ կենդանի Աստուծոյ հաւատքին:

— Պատուական ուսուցիչաւ եւ հայրս, տակաւին մանուկ մայրս զիս սինակրի կը խանէր, հոն բացի մեր հայրերու կողմէն կատարուած հրաշքներու մասին, հոն իմացալ թէ ինչպէս Աստուած յաւիտենական ուխտ կնքած էր անոնց հետ, եւ թէ պիտի գար օրերը պիտի իրականանային այդ խոստումները: Ես, հակառակ զիս շրջակատող թոհուրահին եւ ասպիանութեան, ինձի աբիմակից բոլոր հրեաներու նման կը սպասէի գալիք Մեսիային: Եւ երբ դուն հոս եկար եւ բերիք մեզի բարի լուրը իր զաւտեան, իմ սիրտս լեցուեցաւ երկիւղով եւ ուրախութեամբ: Ինձի աշնպէս կուզար թէ Աստուծոյ փառքը կը յայտնուէր երկրի վերայ: Եւ ճակատագրական այն գիշերուան մէջ երբ քեզի հանդիպեցայ քաղաքէն դուրս, հակառակ մահամերձ վիճակիդ նախանձեցալ քեզի, որովհետեւ քու թափած արեւնդ Մեսիային համար էր, եւ ես կ'ուզէի իմ բաժինն ունենալ քու ցաւիդ մէջ, վասնզի վերբերէիք մայրքող արիւնը վկայութիւնն էր Մեսիային:

Պօղոսը սիրտը հրճուեցաւ երիտասարդի այս խօսքերէն. «Միայն իմ հարապատ դաւադիր կրնար այսպէս խօսիլ», ըսաւ ինքնիրեն, շշտ այսու դուն իմ զաւակն ես, սիրելի Տիմոթէոս: Պօղոս իր կեանքին մէջ տ-

խիւնը կը փնտռեն: Լսեցի ջու քարոզող Անտիոքի մէջ եւ անկէ ի վեր սկսած եմ հաւատալ թէ Մեծախիյի զայտնանքը իրենց լրումը կը դտնեն մարգարէներու ըսածները: Ընդունէ զիս իրրեւ մին ջու հետեւորդներէդ եւ սխտի չզղջաս: Եթէ Զանօթ եմ յաւանդէն լիզուին եւ բփշիկ եմ արհեստով: Պօղոս երկար նայեցաւ Ղուկասին եւ զգաց թէ գիշերուան տեսիլքի մարդուն եւ իր գէժը կեցածին միջեւ մեծ նմանութիւն կար:

Այս խորհրդաւոր հրաւերով նոր եւ ընդարձակ ասպարէզ մը կը բացուէր առաքելային առջեւ, Աւետարանը Եւրոպայի տանելու գործը: Միջերկրականի ալիքներուն ձառքը իր ականջին եւ Եւրոպայի ցամաքամասին ծոպերը կազմող կղզիներուն հասկոնալ տեսարանը իր աչքերուն առջեւ, ան կը մտածէր իրեն յայտնուած տեսիլքի եւ այս նոր առաքելութեանը մասին:

Անշուշտ թէ առաջին անգամ չէր որ առաքելային մտածումը կ'երթար Եւրոպայի քրիստոնէական: Անիկա յաճախ նայած էր արեւմուտեան, մտածելով ջուերէն անդին ապրող հոգիներու փրկութեան: Այժմ ջուին մէջ իրեն կուգար տեսիլքը, ամբողջացնելով իր մտադրութիւնը ու ծրագիրը, իրեն աակախին անծանօթ այդ երկրամասին համար:

Ինչ յուշումով էր արդեօք սր առաքելային, առաջին անգամ ըլլալով, հեցած Տրոփադայի ծովափին, նայեցաւ Եւրոպային: Իրարմատաւ առանձնանորհալ եւ հաթուտ իր բնական գեղեցկութիւններով, յայտնաբերող էր հմայիչ առանդութիւններով: Պահ մը ժողոված Աթալան երկիրներու իր բոլոր զօնաւորութիւններն ու խառնաւորումները, կը մտածէր այս նոր առաքելութեան: Այդ ամիսըս զիս էր որ անցնալի ամենէն գեղեցիկ քաղաքատեղութիւնները՝ զնանգըր էին իրենց հերոսներն ու դրոշմները: Սակայն այս բոլորէն աւելի իր առաքելային միտքն ու հոգին կը գեղուք այս հիպոսոր աշխարհի լուսաւորութեան եւ փրկութեան պարծով: Իր աչքին առջեւ աշխարհէն անդին կը պատկերանար Յունաստանը իր արուեստով եւ պատկերներով, Հռոմը իր բանակներով, որուն առջեւ ծունկի էին եկեր աշխարհի յոլոր ժողովուրդները:

(Տաք. 12)

«Անցեալ ի Մակեդոնիա օդնացես մեզ», առիկա յուսանաւ աղաղակին էր Հին աշխարհէ տաղանային, երբեմնի Ֆոնալիզ քաղաքախորթութեան: Աղաղակը աշխարհէ մը՝ որ հարուստ էր մտածողներով, վարպետներով եւ խելագարանակցեաներով, որոնք կը խոստովանէին սակայն իրենց պարտութիւնը, հոգեկան տաղանալը, բարոյական անկումը, կայիկուլայի ու ներքին նման խենչը բռնակալներու լուծին ու քմահաճութիւններէն:

Ուղին ուրկէ պիտի անցնէր առաքելային, իրմէ առաջ անցած էին զօրավարներ իրենց բանակներով, Թոնէրսէս, Մեծն Աղեքսանդրը եւ Կեսար, նուաճելով երկիրներ եւ ժողովուրդներ: Իսկ այժմ փոքրիկ նաւակ մը, եղբէք եղբէք վարնուելով, կը տանէր ափ մը մարդեր միայն, Տարսուսցի Պօղոս եւ իր երկու թիկերտիկները, որոնք կ'երթային Եւրոպայի մէջ հաստատելու նոր թաղաւորութիւն մը որ հիմնուած պիտի ըլլար սրբոյ, գոհարութեան եւ մարդկային հաւատարմութեան վրայ, ուր տէքեր եւ ծառաներ պիտի չըլլային, այլ թաքեկաններ եւ եղբայրներ միայն նոյն երկնաւոր Հօր:

Սակայն իրապանին մէջ ո՞վ էր այս մարդը Մակեդոնացիի աեւիջով, կը խորհէր Պօղոս, անիկա խորհրդաւոր արտայայտութիւնը պէտք է եղած ըլլար ան խնդր ժողովուրդի կարծիքին, զոր Աստուծոյ նախախնամութիւնը կը սահմանէր այս կերպ: Խառնարը միշտ պէտք զննի լոյսին վէրքը դարմանին, զօրախոր օգնութեան: Ինչպէս քընութեան անպէս ալ մարդկային կեանքի մէջ այս իրողութիւնները յաճախ իրարու կը հակադրուին եւ կ'արտայայտուին մարդկային ցիտակցութեան վեր տօնիւթեամբ մը, որ պերտակցօրէն աստուածային է: Վայ մեղի, եթէ Աստուած մեղի օգնէր միայն անիւն, երբ մենք ցիտակցօրէն պէտք ունենայինք իրեն:

Անա Մակեդոնացին, կը մտածէր առաքելային, որ կուգար խնդրելու օմանդակութիւնը իր երկրի փրկութեանը համար: Խորհրդաւոր պատգամաւորը կը ներկայացնէր հոս ամբողջ Եւրոպան, որուն ամենէն մօտիկ երկիրն էր Մակեդոնիան, Աթալան գիտաւ: